

nonq̄ Dñm glorie crucifigi permisissent. R E M I. Sed quotiescūq; eius virtute torquebant, & signa, & miracula faciente videbant, estimabant esse filium Dei: postq̄ videbant eum esurire, sitire, & his similia pati dubitabant, & credebant hominem parum. Considera dum est, q̄ etiam Iudaei increduli dicebant Christum in Beelzebub eiecitse demonia, &

Arriani dicentes cum esse creaturam: nō solum iudicio Dei, sed etiam demonum confessione damnari merentur, qui Christum filium Dei dicunt. Re de autē dicunt: Quid nobis & hoc ē nihil cōe est nōstra malitiae & tuae gr̄a, quia s̄m Ap̄lm, nulla societates esse lucis ad tenebras. C H R Y. in Homil. Vt autem non videretur adulationis hoc esse, ab experientia clamabant, dicentes: Venisti ante ep̄s torque nos. A V G. 8. de Ciui. Dei. Sive quia subito illis fuit quod futurum quidem, sed tardius opinabant, sive quia p̄ditionem suā hanc ipsam dicebant, q̄a fiebat, vt eorū cognitio sperneret: & hoc erat ante ip̄s iudicij, quo aeterna damnatione puniendi sunt. H I E R O. Præsentia etiā Saluatoris tormenta sunt demonum. C H R Y. in Hom. Non autē poterant dicere se non peccasse, quia eos Christus inuenerat mala operantes, & facturam Dei punientes. vnde estimabant p̄perabundantiam malorum, quæ fecerant, q̄ non expectaretur in eis ip̄s extreme punitionis, quæ erit in die iudicij. A V G. de Cō. euan. Quod autem verba demonum diuersimode ad Euangelistis sunt dicta, non habet aliquid serupuli, cum vel in vnam redigi sententiam, vel omnia dicta possint intelligi, nec quia pluraliter apud Matthæum: apud illos autem singulariter loquitur, cū & ip̄s narrent, q̄ interrogatus quis vocaretur, legionem se esse respondit: eo q̄ multa essent demonia. Sequitur. Erat autem non longe ab eis grex porcorum multorum pascens: demones autem rogabant eū dicentes. Si eiecis nos hinc: mitte nos in porcos. G R E G. 2. Mora. Scit. n. diabolus, quia quodlibet agere ex semetipso nō sufficit, q̄a nec per femipsum in eo q̄ est sp̄s existit. R E M I. Sed ideo nō petierunt, vt in homines mitterent, quia illum cuius virtute torquebantur, humanam speciem gestare videbant. Nec etiam petierunt, vt in pecora mitterentur, quia pecora Dei præcepto munda sunt animalia, & tunc in templo Dei offerrebantur. Præ alijs autē immundis in porcos mitti petierunt, quia nullum animal est immundius porco. vnde & porcus dicitur quasi spurcus, eo q̄ in spurcitijs delectatur, sic & demones spurcitijs peccatorum delectantur. Non autem petierunt, vt in aere mitterentur p̄ nimiam cupiditatē nocendi hoibus. Sequitur. Et ait illis: Ite. C H R Y. in Ho. Non autem hoc fecit Iesus quasi a demonijs persuasus, sed multa hinc dispensans: vnum quidem, vt instruat magnitudinem nocenti demonum, qui illis hoibus insidiabant, aliud, vt discant omnes, qm̄ neque aduersus porcos audent, nisi ip̄s concesserit. Tertium, vt ostendat, q̄ gratiora in callosos operari essent, q̄ in porcos, nisi essent homines illi inter calamitates diuinae prouidentia adiuti. magis. n. odio habent homines, q̄ irrationalia. Per hoc autem manifestum est qm̄ nullus est, qui non portat diuinam prouidentiam. Si autem non omnes similiter neque s̄m vnum modū, & hæc etiam prouidentia maxima spes est: ad id autem quod vnicuique expedit prouidentia ostenditur. Cum prædictis autem & aliud ex hoc dicitur, qm̄ non cōmuniter omni prouidet solum, sed singulariter vnicuique quod in demoniacis his aliquis aspiciet manifeste, qui olim iussuati essent, nisi diuina procuracione potiti essent: propterea etiam concessit abire in gregem porcorum, vt qui regiones habitabant illas, discant eius virtutem. Vbi. n. nullus eum cognouerat, fulgere faciebat miracula, vt eos in sua diuinitate cognitionem trahat. H I E R O. Non ergo, vt concederet Saluatori demonibus quod petebant, dixit. Ite: sed vt p̄ interfectionē porcorum, hominibus salutis occasio præberet. Sequitur. Et ait illi exeuntes. Ite. habet hominibus. Ite. abierunt in porcos, & ecce magno impetu abiit totus grex præceps in mare, & mortui sunt in aquis. Erubescat Manichæus si de eadem substantia, & ex eadem origine hominū, bestiarumq; sunt anime, quō ob vnius hominis, uel duorum salutem, duo milia porcorum suffocantur? C H R Y. in Homil. Ideo autem porcos demones occiderunt, quia vbiq; homines in mēsticiam mittere student, & de perdicione legantur. Damnis etiam magnitudo augebat eius quod factum erat famam: multis enim diuulgabatur, scilicet ab his, qui curati erant a porcorum dominis, & a Pastoribus. vnde sequitur. Pastores autem fugerūt, & venientes in ciuitatem nunciauerunt omnia, & de his qui demonia haberat, & ecce tota ciuitas exiit obuiam Iesu. Sed cum deceret eos adorare, & admirari virtutem: mitterebat eum a se. vnde sequitur: Et viso eo rogabant eum, vt transiret a finibus eorum:

Cap. 23.

Lib. 2. c. 24.

Cap. 8.

rum. Inuere autem & Christi mansuetudinem post virtutem, quia enim beneficia adepti abigebat eum: non restitit, sed recessit: & eos qui indignos se nunciauerit eius doctrina dereliquit: dans eis Doctores liberatos a demonibus, & porcorū Pastores. H I E R O. Vel quod rogant, vt transiret fines eorum, non de superbia hoc faciunt, sed de humilitate, quæ se in dignos Domini præsentia iudicabant, sicut & Petrus ait: Exi a me Domine, quia uir peccator sum. R A B A. Interpretatur Geza colonā eiciens, vel aduena propinquans: hoc est Gentilitas, quæ diabolum a se eiecit. Et quæ prius longe, modo facta est prope, post resurrectionem visitata a Christo pro prædicatores. A M B R O. super Lucam: Duo quoque demoniaci figuram populi Gentilis accipiunt, quoniam cum tres filios Noe generauit: Cham, Sem, & Iaphet: Sem tantummodo familia in possessionem accita est Dei, ex duobus autem aliis nationum populi pullularunt. H I L A. Vn de extra urbem, id est extra legis, & Prophetarum Synagogā duos homines in monumentis demonibus detinebant duram, scilicet Gentium originis, intra defunctorum sedes, & mortuorum reliquias obiderant, efficientes prætereuntibus viam vitæ præsentis infestam. R A B A. Vel non immerito in monumentis illos habitasse significauit, quid enim aliud sunt corpora defunctorum, nisi quædam defunctorum sepulchra: in quibus non Dei sermo, sed anima peccantis morte recluditur. Dicit autem: Ita vt nemo possit transire per viam illam, quia ante aduentum Saluatoris in via Gentilitas fuit. Vel per duos, Iudæos & Genes accipit, qui non habitabat in domo, id est in conscientia sua non requiescebat. In monumentis manebat, id est in operibus mortuis delectabatur, nec finit per viam fidei, quam viam Iudæi impugnabat aliquem transire. H I L A. Occursus autem eorum concurrentium ad salutem voluntas iudicatur, videntes autem demones non sibi iam locum in Gentibus derelinqui, vt patiatu habitare se in hereticis depræcantur, quibus occupatis, in mare, id est in cupiditate secularium demonum præceptatur insinuat, cum reliquiam Gentium infidelitate moriuntur. Vel porci sunt, qui lutulentis delectantur actibus, nam nisi quis porci more vixerit, non in eam diaboli accipiunt potestatem, aut ad probandum tantum, non ad perdendum accipiunt. Quod autem in stagnum præcipiti sunt porci, significat etiam, q̄ liberato populo Gentium a damnatione demonum in aditis agunt sacrilegos ritus suos, qui Christo credere noluerunt, caeca & profunda curiositate submersi. Quod autem Pastores porcorum fugientes illa nuntiant, significat quodq̄ etiam primates impiorum, quancum Christianam legem fugiant: potentiam tamen Christi stupendo predicare non cessant. Quod autem magno timore percussus, rogant vt ab eis discedat, significat multitudinem vetula sua vita delectatam, honorare quidem se nolle Christianam legem dum dicunt, q̄ eam implere non possunt. Vel urbs illa Iudæi populi habuit speciem, quæ Christi operibus auditis. Domino suo obuiam pergit, prohibens ne fines suos urbemq; contingeret, neque. n. euangelia recepit.

C A P. I X.

H R Y. in Hom. Monstravit superius Christus suam virtutem per doctrinam, quando docuit eos, vt potestatem habes, per leprosum quando docuit. Volo, munda dare, per Centurionem qui dixit. Dic verbo & sanabitur puer meus, per mare, quod verbo reseruaui. per demones qui eum confitebantur. Hic autem rursus alio maiori modo inimicos eius cogit confiteri aequalitatem honoris ad patrem. vnde ad hoc ostendendū subditur. Et ascendens in na. transiit & ve. in ci. sua. Navigium autem intrans pertransiit, qui pede mare poterat pertransire. non enim semper mirabilia volebat facere, ne incarnatio nis noceat rationi. I O A N. Episcopus. Creator autem rerum orbis terræ dominus, postquam se propter nos nostra angustauit in carne, cepit habere humanam patriam: cepit ciuitatis Iudæicæ esse ciuis, parentes habere cepit parentum omnium ipse parens, vt attraheret charitas quos disperserat metus. C H R Y. S. in Hom. Ciuitatem autem suam hic Capharnaum dicit: alia. n. eum susceperat nascentem. s. Beelæem, alia eum nutritiua. Nazareth, alia autem habuit continuam habitantem, s. Capharnaum. A V G. de Con. Euan. vel aliter. Quod Matthæus hic scribit de ciuitate domini: Marcus autem de Capharnaum, difficilis solueretur, si Matthæus Nazareth nominaret. nūc vero cū potuerit ipsa Galilæa

Cap. 8.

Lib. 2. c. 25.

Esa. 43.

1. 1. mo H

Galilæa dici ciuitas Christi, quia in Galilæa erat Nazareth, sicut in vniuersum regnum Romanum in tot ciuitatibus constitutum, dicitur modo Romana ciuitas. Quis dubitauerit, vt veniens in Galilæam Dñs recte diceretur venisse in ciuitatem suam, in quocūque esset oppido Galilæa: præsertim quia & ipsa Capharnaui exrollebat in Galilæa vitanquam Metropolis habere? H I E R. Vel ciuitatē eius, nō aliam intelligamus, q̄ Nazareth. vñ & Nazarenus appellatus est. A V G. de Con. euan. Et s̄m hoc dicimus Matthæum prætermisisse, quæ gesta sunt, postea q̄ Iesus venit in ciuitatem suam donec veniret Capharnaum, & hic adiunxit se de sanato paralytico, sicut in multis faciunt prætermittentes media, tanquam hoc continuo sequatur, quod sine vlla prætermisitionis significatione subiungunt. & hoc modo hic subditur. Et ecce offerebant ei paralyticum iacentem in lecto. C H R Y. in Homil. Paralyticus autem hic alter est præter eum qui in Iohanne ponitur. Ille quidē in naratorijs iacebat: hic autem in Capharnaum. ille famulus carerebat: hic autem habebat eos, qui sui curam habebant, qui & portantes eum attulerunt. H I E R O. Obulerunt autem ei iacentem in lecto, quia ipse ingredi non valebat. C H R Y. in Homil. Non autem vbiq; ab agris solum quærit fidem, puta cum infirmum, vel aliter ab agitudine in excessu fuerint mentis. vnde subditur. Videntes autem Iesus fidem illorum. H I E R O. nō eius qui offerebatur: sed eorum qui offerebant. C H R Y. in Homil. Quia igitur tantam ostendunt fidem, monstrat & ipse suam virtutem, cum omni potestate solus peccata. vnde sequitur. Dixit paralytico: conuulsi fili, remittuntur tibi peccata. I O A N. Ep̄s. Quam tui valeat apud Deum fides propria apud quem sic valuit aliena, vt intus & extra sanaret hominem. Audit veniam & tacet paralyticus, nec vllam responder gratiam, quia plus corporis q̄ animæ tenebat ad curam. Merito ergo Christus offerentium recipit fidem: non recordamini iacentis. C H R Y. Vel erat magna fides etiam huius infirmi: non enim permisisset se submitti, vt alius euangelista dicit per rectum non credens. H I E R O. Omnia humilitas, despectum, & debilem: totis membrorum cōpagibus dissolutum filium vocat, quem Sacerdotes non dignabantur attingere, aut certe ideo filium, quia dimituntur ei peccata sua, vbi datur nobis intelligentia propter peccata pleraque euenire corporum debilitates. Et cetero forsitan prius dimituntur peccata, vt causis debilitatis ablatis, sanitas restituitur. C H R Y. in Homil. Scriba autem diffamare volentes, etiam nolentes fecerunt clarere quod factum est, eorum enim emulacione ad signi ostensionem vsus est. Christus hoc. n. est superabundantia eius sapientia quod sua per inimicos manifestat. vnde sequitur. Et ecce quidam de Scribis dixerunt intra se: Hic blasphematur. H I E R O. Legimus in Prophetis: Ego sum qui deleo omnes iniquitates tuas. Consequenter ergo Scriba, quia hominem putabant, & verba Dei non intelligebant, arguunt eum vitio blasphemie. Videns autem cogitationes eorum ostendit se Deum qui potest cordis occulta cognoscere, & quodammodo tacens loquitur: Eadem potentia qua cogitationes vestras intruor, possum & hominibus delicta dimittere. Ex vobis intelligite quid paralyticus consequatur. vnde sequitur. Et cum vidisset Iesus cogit. eorum dixit. Vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? C H R Y. Non quidem eorum destruxit suspitionem, quia cogitabant eum prædicta dixisse vt Deum. Si. n. non esset aequalis Deo patri, oportebat eum dicere longe sum ab hac potestate. s. dimittere peccata: nunc autē contrarium firmavit sua voce & miraculi ostensione. vnde subdit. Quid est facilius dicerē dimittere tibi peccata tua, an dicere, surge & ambula? Quanto quidem anima corpore potior est, tanto peccatum dimittere maius est quam corpus sanare. Sed quia illud quidem nō manifestum, hoc autem manifestum, facit minus quod est manifestius, vt demonstrat maius & non manifestum. H I E R O. Vtrum enim sint paralytico peccata dimissa: fides nouerat qui dimittebat. Surge autem & ambula. Itam ille qui surgebat, quam hi qui surgentem videbant poterant approbare, tanquam eiusdem virtutis sit & corporis & animæ vicia dimittere. Inter dicere autem & facere, multa distantia est. sit ergo carnalis signum, vt probetur spirituale. vnde sequitur. Vt autē sciatis, qm̄ filius hoīs hēr p̄tatem in terra dimitte dī p̄tā. C H R Y. in Ho. Supra quidē, paralytico nō dixit: dimitto tibi p̄tā, sed dimitto tibi p̄tā, quia vero Scriba resistebat, alioquin suā potētiā demonstrat, dicens, Quia filius

hoīs hēr p̄tate dimitte dī p̄tā. Et vt ostendat se p̄tā æqualem nō dixit, q̄ filius hoīs indiget aliquo ad dimittendum p̄tā, sed qm̄ hēt. G L O. Hæc autē verba, vt sciatis, possunt esse Christi, vel Euangelistæ, quasi Euangelista diceret: Ipsi dubitabant eū p̄tā dimittere, sed vt sciatis, qm̄ filius hoīs habet p̄tate paralytico. Si autem

Christus dicit p̄tā, sic intel ligetur: Vos dubitatis me posse p̄tā dimittere, sed vt sciatis qm̄ filius hoīs. q̄ quidē oro imperfecta est: sed subdit actus loco con sequentis. vñ dī. Et paralytico: Surge, & tolle lectum tuum. Et cum transiret inde Iesus, vidit hominē sedentē in Teloneo, Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et rogus secutus est eū. Et factū est, discubente eo in

stiana fide curat, moriaris in p̄tā Iudæorum. C H R Y. in Ho. Hoc autē p̄ceptum non estimet phantasia esse q̄ factum est. vñ ad veritatem facti ostendam subditur. Et surrexit, & abiit in domū suā. Sed nō tantes hoīs adhuc deorsum trahuntur. vnde sequitur. Videtes autē turbe, timuerunt & glorificauerunt Deum qui dedit potestatem talē hominibus. Et cum transiret inde Iesus, vidit hominē sedentē in Teloneo, Matthæum nomine. Et ait illi: Sequere me. Et rogus secutus est eū. Et factū est, discubente eo in

stiana fide curat, moriaris in p̄tā Iudæorum. C H R Y. in Ho. Hoc autē p̄ceptum non estimet phantasia esse q̄ factum est. vñ ad veritatem facti ostendam subditur. Et surrexit, & abiit in domū suā. Sed nō tantes hoīs adhuc deorsum trahuntur. vnde sequitur. Videtes autē turbe, timuerunt & glorificauerunt Deum, q̄ dedit talem potestatem hoibus. Si bene cogitasset apud se, agnouissent, quia filius Dei erat. Interim. n. nō parū erat estimare oibus hoibus maiorem, & a Deo venire. H I L A. Mylicæ autē Iudæa repudiatur in ciuitatem suā reueretur. Dei ciuitas fidelium plebs est: in hanc ergo introiit p̄ nauim. ecclesiā vestrā. I O A N. Ep̄s. Non autē Christus indiget nauis, sed nauis Christo, quia sine cœlesti gubernatione nauis ecclesie per mundanum pelagus ad cœlestem portum non valet peruenire. H I L A. In paralytico autem Gentium vniuersitas offeritur medenda. hic itaque angelis ministrandus offeritur: hic filius nuncupat, quia Dei opus est. huic remittuntur autē p̄tā, q̄ lex laxare non poterat. fides. n. sola iustificat. Deinde virtutem resurrectionis ostendit, cum sublatione lectuli infirmitatem corporis docuit deservit. H I E R O. Iuxta tropologiam autē, interdū aia iacens in corpore suo virtutibus dissoluta, a perfectio Doctore Dño offertur curanda. vñ quisq; n. ager petende salutis petitoris dicit adhibere, per quos actum nrorum clauda vestrā. Verbi cœlestis remedio reformetur. Sunt igitur monitores metis, qui animam auditoris ad superiora erigunt, quāuis exterioris corporis debilitate torpentem. I O A N. Ep̄s. Dñs autē in hoc sæculo insipientium voluntates non quirit: sed respicit ad alterius fidem, nec medicus languentium respicit voluntatem, cum contraria requirit infirmum. R A B A. Surgere autem, est aiam a carnalibus desiderijs abstrahere. Lectum tollere, est carnem a terrenis desiderijs ad voluptatem spiritus attollere. Domum ire, est ad Paradisum redire, vel ad internam vitam custodiam, ne iterum peccet. G R E G O. 22. Moral. Vel per lectum voluptas corporis dicitur, quia omnis qui adhuc vitij delectatur, infirmus iacet in voluptatibus carnis, sed sanatus hoc portat, quia eiusdem carnis cum tumelias postmodum tolerat, quod nris prius desiderijs requiretebat. H I L A. Videntes autem turbe timuerunt. Magni enim timoris res est: non dimissis a Christo peccatis in morte resoluti, quia nullus est in domum aeternam reditus, si cui ihesus ta non fuerit uenia delictorum. Cessante autē timore, honor redditur, quod potestas hominibus hac uita data sit per uerbum eius & peccatorum remissionis, & corporum resurrectionis, & reuerisionis in celum.

Cap. 23.

Cap. 23.

Hom. 31.

Christus fecisset miraculum non permanit in eodem loco, ne Iudæorum zelum accenderet amphorem. Hoc & nos faciamus non obstinate obstinentes eis, qui insidiantur, cum dicitur. Et cum transiret inde Iesus, scilicet a loco ubi miraculum fecerat. Vidit hominē sedentem in Teloneo, Matthæum nomine. H I E R O. Ceteri Euangelistæ propter uerecundiam & honorem Matthæi: noluerunt eum nomine appellare vulgare, sed dixerunt Leui. Duplex enim uocabulo, fuit ipse autem Matthæus s̄m illud Salomonis: Iustus accusator est sui) Matthæum se, & publicanum nominat, ut ostendat legentibus nullum debere salutem desperare, sed ad meliora conuersus, cum ipse de publicano in Ap̄lm sit repente mutatus. G L O. Dicit autē Sedentem in Teloneo. i. in domo, ubi neq̄ualia congregantur. Erat. n. Telonarius dīq̄ a Telon græc. q̄d est uicigal. C H R Y. in Homil. Per hoc ergo monstrat uocantem uirtutem: qm̄ non desisterent a periculoso officio ex medijs ipsium euulsi sit malis, sicut & Paulum adhuc infirmantem. Et ideo sequitur. Et ait illi: Sequere me. Sic ut uidi uocantis uirtutem, ita addidit uocati obedientia, neque. n. resistit, neque domum abire rogauit, Car. au. S. Tho. E 4 & suis